Social Work & Education
©SW&E. 2026

Мельник, Л., Мельник, Ж., Гевчук, Н. (2026). Особливості волонтерської діяльності в Україні та зарубіжних країнах. *Social Work and Education*, Vol. 13, No. 2 pp. 360-371. DOI: 10.25128/2520-6230.26.2.9

УДК 364.4:316.4(477+1-87)

DOI: 10.25128/2520-6230.26.2.9

Людмила МЕЛЬНИК,
кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри соціальної роботи,
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, м. Кам'янець-Подільський, Україна;
melnyk.lyudmyla@kpnu.edu.ua
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-3563-3137

Жанна МЕЛЬНИК,
кандидат психологічних наук,
доцент, доцент кафедри соціальної роботи, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, м. Кам'янець-Подільський, Україна;
melnyk.zhanna@kpnu.edu.ua
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-3348-0939

Наталія ГЕВЧУК,
кандидат педагогічних наук,
доцент, завідувач кафедри соціальної роботи, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, м. Кам'янець-Подільський, Україна;
hevchuk@kpnu.edu.ua
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-4067-0311

Статус статті:
Отримано: травень 01, 2026
1-ше рецензування: травень 18, 2026
Прийнято: травень 30, 2026

ОСОБЛИВОСТІ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Анотація. У статті здійснено комплексний аналіз особливостей волонтерської діяльності в Україні та зарубіжних країнах. Розкрито сутність волонтерства як важливого соціального явища, що є складовою громадянського суспільства та механізмом соціальної взаємодії, солідарності й підтримки вразливих груп населення. Визначено ключові моделі розвитку волонтерської діяльності у світі, зокрема інституційну, ліберальну, соціально-демократичну та громадянсько-орієнтовану.

У процесі дослідження встановлено, що в Україні волонтерство має переважно мобілізаційний характер і активізується у кризових умовах, особливо в період воєнних дій. Воно характеризується високим рівнем громадянської самоорганізації, гнучкістю та швидкою адаптацією до соціальних викликів, однак водночас має недостатній рівень інституціоналізації та потребує подальшого нормативно-організаційного розвитку.

У зарубіжних країнах (США, Канада, країни ЄС) волонтерська діяльність функціонує як стабільний соціальний інститут, інтегрований у систему державної соціальної політики. Вона базується на партнерстві держави, бізнесу та громадських організацій, має розвинену правову базу, інституційну підтримку та довгострокові механізми розвитку.

Порівняльний аналіз засвідчив суттєві відмінності між українською та зарубіжними моделями волонтерства за рівнем інституціоналізації, мотиваційними чинниками, організаційними структурами та функціональною роллю. Водночас виявлено спільну тенденцію до зростання значення волонтерства як чинника розвитку громадянського суспільства.

Визначено перспективи розвитку волонтерського руху в Україні, що полягають у подальшій інституціоналізації, розширенні міжнародного співробітництва, інтеграції в освітню систему та впровадженні цифрових форм волонтерства.

Ключові слова: волонтерство, громадянське суспільство, соціальна діяльність, інституціоналізація, порівняльний аналіз, Україна, зарубіжний досвід.

ВСТУП

У сучасних умовах глобальних суспільних трансформацій, посилення соціально-економічних викликів та зростання ролі громадянського суспільства особливої актуальності набуває волонтерська діяльність як важливий механізм соціальної взаємодії та підтримки населення. Волонтерство виступає не лише формою безоплатної допомоги, але й індикатором рівня розвитку демократії, соціальної відповідальності та згуртованості суспільства.

Особливого значення волонтерський рух набув в Україні в умовах військової агресії та гуманітарної кризи, коли він став одним із ключових чинників підтримки Збройних сил, внутрішньо переміщених осіб та соціально вразливих груп населення. У цих умовах волонтерство набуло ознак масового соціального явища, що характеризується високим рівнем громадянської мобілізації, гнучкістю та оперативністю реагування на суспільні виклики.

Водночас у зарубіжних країнах волонтерська діяльність функціонує як інституціоналізований елемент соціальної політики держави, що базується на розвиненій нормативно-правовій базі, системній організації та сталих традиціях благодійності. Це зумовлює необхідність порівняльного аналізу особливостей волонтерства в Україні та за кордоном з метою виявлення ефективних практик і можливостей їх адаптації.

Проблематика волонтерської діяльності знайшла відображення у працях вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема дослідження присвячені правовим засадам волонтерства, його соціальним функціям, ролі у формуванні громадянського суспільства та впливу на соціальний розвиток. Однак, попри значну кількість наукових розвідок, питання порівняння українського та зарубіжного досвіду волонтерської діяльності в умовах сучасних викликів потребує подальшого ґрунтовного дослідження.

Метою статті є аналіз особливостей волонтерської діяльності в Україні та зарубіжних країнах, виявлення спільних і відмінних рис її функціонування, а також визначення перспектив використання міжнародного досвіду у вітчизняній практиці.

Відповідно до поставленої мети визначено такі завдання дослідження: розкрити сутність волонтерської діяльності як соціального явища, проаналізувати особливості розвитку волонтерства в Україні, охарактеризувати моделі волонтерської діяльності у зарубіжних країнах, здійснити порівняльний аналіз та визначити перспективи розвитку волонтерського руху.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологія дослідження ґрунтується на системному, порівняльному, структурно-функціональному, контент-аналізі, методах аналізу й синтезу та узагальнення наукових джерел, що дозволило комплексно дослідити особливості волонтерської діяльності в Україні та зарубіжних країнах.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Волонтерська діяльність у сучасній науковій літературі розглядається як складний багатовимірний соціальний феномен, що поєднує в собі елементи громадянської активності, соціальної відповідальності та безоплатної допомоги.

Вона виступає важливою складовою функціонування громадянського суспільства та одним із механізмів вирішення соціальних проблем.

Згідно із Законом України «Про волонтерську діяльність», волонтерська діяльність визначається як добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання допомоги особам, які її потребують (Закон України «Про волонтерську діяльність», 2011).

У наукових працях підкреслюється, що волонтерство є формою соціальної участі громадян, яка ґрунтується на принципах альтруїзму, солідарності та гуманізму. Так, Р. Захарчук зазначає, що волонтерська діяльність відрізняється від благодійності активною особистісною участю суб'єкта у процесі надання допомоги та безпосередньою взаємодією з її отримувачами (Захарчук, 2023).

На думку Л. Саламона, волонтерство є складовою так званого «третього сектору», який функціонує поряд із державним і приватним секторами та забезпечує реалізацію суспільно значущих ініціатив (Salamon, 2011). Це дозволяє розглядати волонтерську діяльність як інституційний елемент соціальної системи.

Соціологічний підхід до розуміння волонтерства акцентує увагу на його ролі у формуванні соціального капіталу. Зокрема, Р. Патнем доводить, що участь громадян у волонтерських практиках сприяє зміцненню довіри, розвитку горизонтальних зв'язків та підвищенню рівня соціальної згуртованості суспільства (Putnam, 2000).

У педагогічному та соціально-психологічному аспектах волонтерська діяльність розглядається як важливий чинник соціалізації особистості. Дослідники Н. Поліщук та Н. Коляда підкреслюють, що участь у волонтерських ініціативах сприяє формуванню громадянської позиції, розвитку емпатії, відповідальності та комунікативних навичок (Поліщук, Коляда, 2021).

Крім того, сучасні дослідження акцентують на трансформації волонтерства під впливом глобалізаційних процесів і цифровізації. Зокрема, з'являються нові форми, такі як онлайн-волонтерство, корпоративне волонтерство та професійне волонтерство, що розширює межі цього соціального явища (United Nations Volunteers, 2022).

Отже, волонтерська діяльність як соціальне явище характеризується добровільністю та безоплатністю, соціальною спрямованістю, активною громадянською участю, спрямованістю на вирішення суспільно значущих проблем і здатністю формувати соціальний капітал та зміцнювати громадянське суспільство.

Таким чином, волонтерство є не лише формою допомоги, а й важливим соціальним інститутом, що відіграє ключову роль у забезпеченні сталого розвитку суспільства.

Розвиток волонтерської діяльності в Україні має складний еволюційний характер і визначається впливом історичних, соціально-політичних та економічних чинників. У наукових дослідженнях підкреслюється, що волонтерський рух в Україні сформувався як відповідь суспільства на обмежені можливості держави у вирішенні соціальних проблем (Паславська, 2016).

Дослідники зазначають, що волонтерство в Україні має традиції, пов'язані з благодійністю, громадською взаємодопомогою та діяльністю громадських організацій. Водночас його активний розвиток розпочався після здобуття

незалежності, коли почали формуватися інститути громадянського суспільства (Вашкович, 2017).

Подальший етап інтенсивного розвитку пов'язаний із подіями після 2014 року, коли волонтерський рух набув масового характеру та став важливим чинником підтримки держави (Питльована, Троян, 2020).

Однією з ключових особливостей розвитку волонтерства в Україні є його мобілізаційний характер. Як зазначає Ю. Озерський, волонтерський рух активізується у ситуаціях, коли державні інституції не здатні повною мірою забезпечити виконання своїх функцій, зокрема під час військових конфліктів (Озерський, 2019).

Після початку військових дій на сході України та особливо з 2022 року волонтерство стало одним із основних механізмів підтримки армії, внутрішньо переміщених осіб та медичної системи. Волонтери забезпечують логістику, гуманітарну допомогу та фінансову підтримку, що свідчить про високий рівень самоорганізації суспільства (Антонюк, Грабар, 2025).

Сучасний етап розвитку волонтерства в Україні характеризується безпрецедентною залученістю громадян. За даними досліджень, волонтерський рух став формою громадянської участі, яка сприяє зміцненню соціальної згуртованості та формуванню національної ідентичності (Вергелюк, 2025).

Крім того, волонтерство розглядається як важливий чинник розвитку молодіжного лідерства та соціальної активності, оскільки воно сприяє формуванню відповідальності, ініціативності та громадянської позиції (Грищенко, 2018).

Попри значну частку неформальних ініціатив, в Україні поступово відбувається процес інституціоналізації волонтерської діяльності. Зростає роль громадських організацій, благодійних фондів та освітніх установ у розвитку волонтерства.

Як зазначають М. Федоров та Н. Салата, волонтерський рух виступає важливим елементом соціальної роботи та сприяє соціалізації особистості, розвитку навичок взаємодії та формуванню громадянських компетентностей (Федоров, Салата, 2024).

Особливу роль у цьому процесі відіграє академічна спільнота, яка залучає студентів до волонтерської діяльності та формує культуру соціальної відповідальності (Антонюк, Грабар, 2025).

Попри активний розвиток, волонтерство в Україні стикається з низкою проблем: недостатнім рівнем державної підтримки, обмеженістю ресурсів, відсутністю стабільного фінансування, ризиками емоційного вигорання волонтерів та потребою у подальшій інституціоналізації.

Разом з тим, сучасні дослідження підкреслюють значний потенціал волонтерського руху для післявоєнного відновлення країни та зміцнення інституційної спроможності держави (Вергелюк, 2025).

Таким чином, розвиток волонтерства в Україні характеризується історичною обумовленістю та зв'язком із благодійними традиціями, мобілізаційним характером у кризових умовах і війні, високою громадянською активністю, поступовою інституціоналізацією та значним потенціалом розвитку громадянського суспільства.

З огляду на це, доцільно розглянути моделі волонтерської діяльності у зарубіжних країнах. У сучасній науковій літературі волонтерська діяльність у зарубіжних країнах розглядається як багаторівнева система, що функціонує в межах різних соціально-економічних моделей. Її організація залежить від типу держави добробуту, рівня розвитку громадянського суспільства та інституційного середовища.

Однією з найбільш поширених є інституційна модель волонтерства, яка передбачає тісну взаємодію держави, неурядових організацій та інших соціальних інститутів.

Як зазначають Д. Гаскі-Левенталь, Л. Мейс і Л. Гастінкс, у межах так званої «третьосторонньої моделі» (third-party model) волонтерство розвивається за участю трьох сторін: держави, бізнесу та освітніх установ, що забезпечує системність, ресурсну підтримку та ефективність волонтерських ініціатив (Haski-Leventhal et al., 2010).

У такій моделі держава створює нормативно-правову базу та фінансові стимули, тоді як громадські організації виступають основними організаторами волонтерської діяльності.

Для США, Канади та Великої Британії характерною є ліберальна модель волонтерства, яка базується на високому рівні громадянської активності та мінімальному втручанні держави.

У межах цієї моделі ключову роль відіграють некомерційні організації та місцеві громади. Волонтерство розглядається як форма громадянської участі та самореалізації. Водночас держава створює сприятливі умови через податкові пільги та грантові програми.

Дослідження мотивацій волонтерства в різних країнах показують, що в англосаксонських суспільствах воно часто пов'язане з індивідуальними цінностями, розвитком навичок і соціального капіталу (Hustinx et al., 2010).

У країнах Північної Європи (Швеція, Норвегія, Данія, Фінляндія) волонтерство інтегроване в систему соціальної держави та доповнює державні соціальні послуги.

Як свідчать дослідження, рівень участі населення у волонтерській діяльності тут є одним із найвищих у світі (до 30-50 % населення). Це пояснюється високим рівнем довіри, соціального капіталу та розвиненою інфраструктурою громадських організацій. У цій моделі волонтерство має не стільки компенсаторну, скільки доповнювальну функцію щодо діяльності держави.

У сучасних умовах значного поширення набуває модель, у межах якої волонтерство розглядається як інструмент розвитку людського капіталу.

Згідно з дослідженням М. Суто-Отеро та Р. Шилдса, в країнах ЄС сформувалася так звана «інвестиційна модель волонтерства», де участь у волонтерських програмах сприяє набуттю професійних компетентностей і підвищенню конкурентоспроможності на ринку праці (Souto-Otero & Shields, 2016). Ця модель активно підтримується освітніми установами та роботодавцями, які розглядають волонтерський досвід як важливий елемент професійного розвитку.

У країнах Європейського Союзу волонтерство часто розглядається як складова активного громадянства.

Дослідження ЄС показують, що волонтерська діяльність формується через взаємодію попиту (з боку організацій) та пропозиції (з боку громадян), а її масштаби залежать від інституційних умов і соціального середовища. У межах цієї моделі волонтерство виконує не лише соціальну, але й демократичну функцію, сприяючи участі громадян у суспільному житті.

Таким чином, у зарубіжних країнах виокремлюють інституційну (державно-партнерську), ліберальну (англосаксонську), соціально-демократичну (скандинавську), корпоративно-інвестиційну та громадянсько-орієнтовану (європейську) моделі волонтерської діяльності. Кожна з цих моделей відображає специфіку соціально-економічного розвитку країни, рівень участі держави та особливості громадянської культури, а їх поєднання забезпечує ефективне функціонування волонтерського сектору та його вагомий внесок у розвиток суспільства.

Узагальнення особливостей цих моделей створює підґрунтя для порівняльного аналізу волонтерської діяльності в Україні та зарубіжних країнах. Порівняльний аналіз волонтерської діяльності в Україні та розвинених зарубіжних країнах дозволяє виявити як спільні тенденції, так і суттєві відмінності у її організації, функціонуванні та соціальному значенні.

У зарубіжних країнах (США, Канада, країни ЄС) волонтерство функціонує як стабільний соціальний інститут, інтегрований у систему соціальної політики держави. Воно підтримується через законодавчі механізми, податкові стимули та державні програми розвитку громадянської активності. Як зазначають Г. Анхайєр і Л. Саламон, у країнах Західної Європи та Північної Америки волонтерство є елементом «трифакторної моделі» взаємодії держави, бізнесу та неурядових організацій, що забезпечує його системність і сталість розвитку (Anheier & Salamon, 2001).

В Україні волонтерство тривалий час розвивалося переважно як неформальна ініціатива громадянського суспільства. Особливо після 2014 року та з 2022 року воно набуло масового характеру і стало важливим інструментом підтримки держави у воєнний час, однак рівень його інституціоналізації залишається нижчим, ніж у країнах Заходу (Oleinik, 2018).

У розвинених країнах держава виконує регуляторну та підтримуючу функцію, створюючи умови для розвитку волонтерства через освітні програми, грантову підтримку та партнерство з громадськими організаціями. У скандинавських країнах волонтерство є частиною моделі соціальної держави, де воно доповнює, а не замінює державні соціальні послуги (Enjolras, 2021) .

В Україні ж волонтерство часто виконує компенсаторну функцію, заповнюючи прогалини державної системи соціального забезпечення. Воно набуває особливого значення в умовах криз і війни, коли громадяни швидко мобілізуються для вирішення нагальних потреб суспільства.

У зарубіжних країнах мотивація до волонтерської діяльності переважно пов’язана з розвитком громадянських компетентностей, соціального капіталу та особистісного розвитку. У дослідженнях показано, що волонтерство в цих країнах є частиною соціальної норми та культури активного громадянства (Hustinx et al., 2010).

В Україні мотивація волонтерів значною мірою має патріотичний, емоційний та кризовий характер. Волонтерство виступає реакцією на соціальні

виклики, особливо у воєнний період, що зумовлює його мобілізаційний характер та високу інтенсивність залучення населення.

У країнах ЄС та Північної Америки переважають інституціоналізовані моделі волонтерства, де ключову роль відіграють неурядові організації, які діють у стабільному правовому полі. У таких країнах волонтерство часто інтегроване в освіту та професійну підготовку (service learning), що підсилює його соціальну ефективність.

В Україні організаційна структура волонтерства більш гнучка та децентралізована. Значна частина ініціатив виникає «знизу» та швидко адаптується до змінних умов, що є перевагою в кризових ситуаціях, але водночас ускладнює довгострокове планування та координацію. Нижче подано порівняльну таблицю, що узагальнює основні відмінності між моделями волонтерської діяльності в Україні та зарубіжних країнах.

Таблиця 1: **Порівняльна характеристика волонтерства**

Критерій	Україна	Зарубіжні країни (США, Канада, ЄС)
Інституційний рівень розвитку	Переважно неформальний, активізується у кризах (особливо з 2014 та 2022 рр.)	Стабільний соціальний інститут, інтегрований у систему соціальної політики (Anheier & Salamon, 2001)
Роль держави	Часто компенсаторна роль волонтерства через слабкість або перевантаження соціальних систем	Регуляторна та підтримуюча функція (законодавство, гранти, програми розвитку)
Модель взаємодії	Громадянська самоорганізація «знизу», швидка мобілізація населення	Трифакторна модель взаємодії: держава – бізнес – НУО
Функція волонтерства	Компенсація державних функцій у кризових умовах (війна, гуманітарні виклики)	Доповнення та розширення державної соціальної політики
Мотивація учасників	Патріотизм, емоційна реакція, кризова мобілізація	Громадянська участь, самореалізація, розвиток соціального капіталу (Hustinx et al., 2010)
Культурна основа	Волонтерство як відповідь на виклики та кризи	Волонтерство як соціальна норма та елемент громадянської культури
Організаційна структура	Гнучка, децентралізована, значна частка неформальних ініціатив	Інституціоналізовані НУО, фонди, державні та корпоративні програми
Освітня інтеграція	Частково розвинена	Системна (service learning, волонтерські кредити, університетські програми)
Стійкість системи	Нестабільна, залежна від кризових ситуацій	Висока стабільність і довгострокове планування

Порівняння показало, що волонтерство в Україні та зарубіжних країнах розвивається за різними моделями. В Україні воно має мобілізаційний і гнучкий характер, швидко реагує на кризи, але є менш інституціоналізованим і залежним від зовнішніх умов.

У країнах Західної Європи, США та Канаді волонтерство є стабільним соціальним інститутом із чіткою взаємодією держави, бізнесу та НУО, що забезпечує його системність і сталість (Anheier & Salamon, 2001).

Також відрізняється мотивація – в Україні переважають патріотичні та кризові чинники, тоді як за кордоном – громадянська участь і саморозвиток (Hustinx et al., 2010). Організаційно в Україні домінують ініціативи «знизу», а в інших країнах – інституціоналізовані структури. Отже, українське волонтерство є більш кризово орієнтованим, тоді як зарубіжні моделі – стабільними та системно інтегрованими.

Зауважимо, що ключові перспективи розвитку волонтерства в Україні полягають в інституціоналізації через посилення правової бази та державної підтримки, інтеграції в освіту (service learning), розвитку партнерства «держава – НУО – бізнес», цифровізації волонтерства, забезпеченні психологічної підтримки волонтерів та адаптації міжнародного досвіду; загалом ефективність розвитку волонтерства визначається рівнем соціального капіталу, довіри та інституційної підтримки в суспільстві.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження особливостей волонтерської діяльності в Україні та зарубіжних країнах дозволяє зробити висновок, що волонтерство є складним соціальним явищем, яке виступає важливим індикатором розвитку громадянського суспільства, рівня соціальної згуртованості та демократичної зрілості держави.

Встановлено, що в Україні волонтерський рух має переважно мобілізаційний характер і значно активізується у кризові періоди, особливо в умовах воєнного стану. Він характеризується високим рівнем громадянської самоорганізації, гнучкістю та швидкою адаптацією до соціальних викликів. Водночас для нього притаманний відносно низький рівень інституціоналізації, недостатня стабільність ресурсного забезпечення та потреба у подальшому нормативно-правовому та організаційному вдосконаленні.

У зарубіжних країнах (США, Канада, країни ЄС) волонтерська діяльність функціонує як усталений соціальний інститут, інтегрований у систему державної соціальної політики. Вона має розвинену правову базу, системну державну підтримку та тісний зв’язок із освітніми й професійними структурами. Волонтерство в цих країнах є елементом повсякденної соціальної культури та важливим ресурсом розвитку соціального капіталу.

Порівняльний аналіз засвідчив, що українська модель волонтерства є більш гнучкою, емоційно та патріотично мотивованою, тоді як зарубіжні моделі характеризуються системністю, стабільністю та високим рівнем інституційної підтримки. Ці відмінності зумовлені різними соціально-економічними умовами, рівнем розвитку громадянського суспільства та роллю держави у регулюванні соціальних процесів.

Перспективи розвитку волонтерського руху в Україні пов'язані з його подальшою інституціоналізацією, розширенням партнерства між державою, бізнесом і громадськими організаціями, інтеграцією волонтерства в освітню систему, а також адаптацією кращих міжнародних практик. Особливо важливим є розвиток цифрових форм волонтерства та посилення системи підтримки волонтерів з метою запобігання емоційному вигоранню.

Отже, поєднання українського досвіду громадянської мобілізації із зарубіжними моделями інституційної організації створює передумови для формування ефективної, сталої та соціально значущої системи волонтерської діяльності, що здатна відігравати ключову роль у відновленні та розвитку суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

Антонюк, В. В., Грабар, Е. В. (2025). Актуальні питання волонтерства в Україні. *Суспільство та національні інтереси*, Вип. 2(10). С. 113-124. URL: https://dspace.wunu.edu.ua/items/3b3c2f9c-dd39-4221-8cf5-a11e475a2039

Вашкович, В. В. (2017). Генеза волонтерства як суспільного явища та його правове відмежування. *Правова держава*, Вип. (28). С. 39-44. URL: https://pd.onu.edu.ua/article/view/234117

Вергелюк, Є. (2025). Волонтерський рух та громадянська участь в Україні: від мобілізації у війні до ролі у післявоєнному відновленні та зміцненні інституційної стійкості. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*, Вип. 3(79) С. 10-19. URL: https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-3(79)-2

Грищенко, Н. І. (2018). Волонтерський рух в сучасній Україні як стратегія розвитку молодіжного лідерства. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*, Вип. 2 (38). С. 73-78. URL: https://visnyk-psp.kpi.ua/article/view/152919/152020

Закон України «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011 № 3236-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17

Захарчук, Р. А. (2023). Благодійна діяльність і волонтерська діяльність: зміст та форма. *Наукові записки. Серія: Право*, Вип. (14). С. 308-313. URL: https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/313

Озерський, Ю. І. (2019). Волонтерський рух в зоні АТО. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства*, Вип. № 1. С. 10-15. URL: https://aprus.khpi.edu.ua/article/view/2227-6890.2019.01.02

Паславська, О. (2017). Становлення та розвиток волонтерського руху в Україні (історико-правове дослідження). *Актуальні проблеми правознавства,* Вип. 4. С. 22-28. URL: https://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/92.

Питльована, Л. Ю., Троян, С. С. (2020). Особливості дослідження волонтерського руху в Україні на сучасному етапі. *Військово-науковий вісник*, Вип. № 34. С. 234-249. URL: https://vnv.asv.gov.ua/article/view/220429

Поліщук, Н. М., Коляда, Н. М. (2021). Волонтерська діяльність як форма соціального становлення студентської молоді. *Соціальна робота та соціальна освіта*, Вип. (1(6). С. 184-191. URL: https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(6).2021.234181

Федоров, М., Салата, Н. (2024). Теоретичні аспекти дослідження волонтерського руху в Україні. *Ввічливість. Humanitas*, Вип. (5). С. 101-110. URL: https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.5.13

Anheier, H. K., Salamon, L. M. (2001). Volunteering in Cross-National Perspective. *Law and Contemporary Problems*. URL: https://www.researchgate.net/publication/45686792

Astin, A. W., Vogelgesang, L. J., Ikeda, E. K., Yee, J. A. (2000). *How Service Learning Affects Students*. UCLA. URL: https://heri.ucla.edu

Enjolras, B. (2021). Explaining the varieties of volunteering in Europe: A capability approach. *Voluntas*. URL: https://link.springer.com/article/10.1007/s11266-021-00347-5

European Commission. (2022). European Solidarity Corps. URL: https://youth.europa.eu

European Union. (2022). New trends in the development of volunteering in the European Union. URL: https://op.europa.eu

Haski-Leventhal, D., Meijs, L. C. P. M., Hustinx, L. (2010). The third-party model: Enhancing volunteering through governments, corporations and educational institutes. *Journal of Social Policy*. URL: https://repub.eur.nl/pub/17404/TheThirdPartModel_2010.pdf

Hustinx, L., Handy, F., Cnaan, R. A. et al. (2010). Social and cultural origins of motivations to volunteer. *Sociology*. URL: https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0268580909360297

Lough, B. J., Tiessen, R. (2018). How do international volunteering characteristics influence outcomes? *Voluntas*. URL: https://link.springer.com/article/10.1007/s11266-017-9902-9

Oleinik, A. (2018). Volunteers in Ukraine: From provision of services to state- and nation-building. *Journal of Civil Society*. URL: https://doi.org/10.1080/17448689.2018.1518771

Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. URL: https://psycnet.apa.org/record/2001-01469-000

Salamon, L. M. (2011). *America's Nonprofit Sector: A Primer*. Johns Hopkins University Press. URL: https://www.jhu.edu

Souto-Otero, M., Shields, R. (2016). The investment model of volunteering in the EU-27 countries. *European Societies*. URL: https://orca.cardiff.ac.uk/id/eprint/94212/

United Nations Volunteers. (2022). *State of the World's Volunteerism Report 2022*. URL: https://www.unv.org

Charities Aid Foundation. (2023). *World Giving Index 2023*. URL: https://www.cafonline.org

FEATURES OF VOLUNTEER ACTIVITY IN UKRAINE AND FOREIGN COUNTRIES

Liudmyla MELNYK, PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Social Work, Ivan Ohienko Kamianets-Podilskyi National University, Kamianets-Podilskyi, Ukraine; melnyk.lyudmyla@kpnu.edu.ua

Zhanna MELNYK, PhD in Psychological Sciences, Associate Professor, Ivan Ohienko Kamianets-Podilskyi National University, Kamianets-Podilskyi, Ukraine; melnyk.zhanna@kpnu.edu.ua

Nataliia HEVCHUK, PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Social Work, Ivan Ohienko Kamianets-Podilskyi National University, Kamianets-Podilskyi, Ukraine; hevchuk@kpnu.edu.ua

Abstract. *The article presents a comprehensive analysis of the features of volunteering in Ukraine and foreign countries. It examines volunteering as an important social phenomenon that functions as a component of civil society and a mechanism of social interaction, solidarity, and support for vulnerable population groups. The study identifies key models of volunteering development worldwide, including the institutional, liberal, social-democratic, and civic-oriented models.*

The research shows that in Ukraine volunteering is mainly of a mobilization nature and becomes especially active in crisis situations, particularly during armed conflict. It is characterized by a high level of civic self-organization, flexibility, and rapid adaptation to social challenges. However, it also demonstrates a relatively low level of institutionalization and requires further regulatory and organizational development.

In foreign countries (USA, Canada, EU countries), volunteering functions as a stable social institution integrated into the system of state social policy. It is based on cooperation between the state, business, and non-governmental organizations and is supported by a well-developed legal framework, institutional mechanisms, and long-term development strategies.

The comparative analysis reveals significant differences between Ukrainian and foreign models of volunteering in terms of institutional development, motivational factors, organizational structures, and functional roles. At the same time, a common trend is identified regarding the growing importance of volunteering as a key factor in the development of civil society.

The study outlines prospects for the development of volunteering in Ukraine, including further institutionalization, expansion of international cooperation, integration into the educational system, and implementation of digital forms of volunteering.

Keywords: *volunteering, civil society, social activity, institutionalization, comparative analysis, Ukraine, international experience.*

REFERENCES

Antoniuk, V. V., & Hrahar, E. V. (2025). Actual issues of volunteering in Ukraine. *Society and National Interests*, 2(10), 113–124. https://dspace.wunu.edu.ua/items/3b3c2f9c-dd39-4221-8cf5-a11e475a2039 [in Ukrainian].

Vashkovych, V. V. (2017). Genesis of volunteering as a social phenomenon and its legal differentiation. *Rule of Law*, 28, 39–44. https://pd.onu.edu.ua/article/view/234117 [in Ukrainian].

Verheliuk, Ye. (2025). Volunteering movement and civic participation in Ukraine: from wartime mobilization to post-war recovery and institutional resilience strengthening. *Scientific*

Works of Interregional Academy of Personnel Management. Political Sciences and Public Administration, 3(79), 10–19. https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-3(79)-2 [in Ukrainian].

Hryshchenko, N. I. (2018). Volunteering movement in modern Ukraine as a strategy for youth leadership development. *Bulletin of NTUU "KPI". Political Science. Sociology. Law*, 2(38), 73–78. https://visnyk-psp.kpi.ua/article/view/152919/152020 [in Ukrainian].

Law of Ukraine "On Volunteering Activity" No. 3236-VI (2011, April 19). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17 [in Ukrainian].

Zakharchuk, R. A. (2023). Charity and volunteering: content and form. *Scientific Notes. Law Series*, 14, 308–313. https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/313 [in Ukrainian].

Ozerskyi, Yu. I. (2019). Volunteering movement in the ATO zone. *Bulletin of National Technical University "KhPI"*, 1, 10–15. https://aprus.khpi.edu.ua/article/view/2227-6890.2019.01.02 [in Ukrainian].

Paslavska, O. (2017). Formation and development of volunteering in Ukraine (historical-legal study). *Actual Problems of Jurisprudence*, 4, 22–28. https://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/92 [in Ukrainian].

Pytlovana, L. Yu., & Troian, S. S. (2020). Features of studying volunteering movement in Ukraine at the present stage. *Military Scientific Bulletin*, 34, 234–249. https://vnv.asv.gov.ua/article/view/220429 [in Ukrainian].

Polishchuk, N. M., & Koliada, N. M. (2021). Volunteering as a form of social development of student youth. *Social Work and Social Education*, 1(6), 184–191. https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(6).2021.234181 [in Ukrainian].

Fedorov, M., & Salata, N. (2024). Theoretical aspects of volunteering research in Ukraine. *Humanitas*, 5, 101–110. https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.5.13 [in Ukrainian].

Anheier, H. K., & Salamon, L. M. (2001). Volunteering in cross-national perspective. *Law and Contemporary Problems*. https://www.researchgate.net/publication/45686792

Astin, A. W., Vogelgesang, L. J., Ikeda, E. K., & Yee, J. A. (2000). *How service learning affects students*. UCLA. https://heri.ucla.edu

Enjolras, B. (2021). Explaining the varieties of volunteering in Europe: A capability approach. *Voluntas*. https://link.springer.com/article/10.1007/s11266-021-00347-5

European Commission. (2022). *European Solidarity Corps*. https://youth.europa.eu

European Union. (2022). *New trends in the development of volunteering in the European Union*. https://op.europa.eu

Haski-Leventhal, D., Meijs, L. C. P. M., & Hustinx, L. (2010). The third-party model: Enhancing volunteering through governments, corporations and educational institutes. *Journal of Social Policy*. https://www.researchgate.net/publication/231747458

Hustinx, L., Handy, F., Cnaan, R. A., et al. (2010). Social and cultural origins of motivations to volunteer. *Sociology*. https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0268580909360297

Lough, B. J., & Tiessen, R. (2018). How do international volunteering characteristics influence outcomes? *Voluntas*. https://link.springer.com/article/10.1007/s11266-017-9902-9

Oleinik, A. (2018). Volunteers in Ukraine: From provision of services to state- and nation-building. *Journal of Civil Society*. https://doi.org/10.1080/17448689.2018.1518771

Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. https://bowlingalone.com

Salamon, L. M. (2011). *America's nonprofit sector: A primer*. Johns Hopkins University Press. https://www.jhu.edu

Souto-Otero, M., & Shields, R. (2016). The investment model of volunteering in the EU-27 countries. *European Societies*. https://orca.cardiff.ac.uk/id/eprint/94212/.

United Nations Volunteers. (2022). *State of the World's Volunteerism Report*. https://www.unv.org.

Charities Aid Foundation. (2023). *World Giving Index*. https://www.cafonline.org.

Article history:
Received: May 01, 2026
1st Revision: May 21, 2026
Accepted: May 30, 2026